Bodrogszentes román kori temploma

2009 július 01. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejt?zköd? Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Ha van régi épített emlékünk, amelyikre ráillik a rejt?zköd? jelz?, a bodrogszentesi templom biztosan az. Nemcsak azért, mert az els? világháború után kettészakított Bodrogköz legeldugottabb helyén, az országhatár túloldalán fekv? kis faluban – ott is a település mögötti hegyoldalon – található, de még a m?emléki irodalom sem fedezte fel. Gerevich professzor 1938-ban készült román kori m?vészeti monográfiájában pár szó esik róla, és egy roppant értékes régi fénykép látható benne, de azóta még a hivatalos (cseh)szlovákiai m?emlékjegyzékekb?l is hiányzik. Az amúgy alapos, új kiadású Szlovákia-útikalauzban sem találni Bodrogszentes nevét, pedig szerz?je a környékén több m?emléki látnivalót is ajánl a kirándulók figyelmébe.
A Fels?-Bodrogköz legszebb, szinte épen megmaradt középkori temploma az ezerlelkes, túlnyomórészt magyarok lakta település névadója: egy IV. Béla uralkodása idejéb?l (1245-b?l) származó okirat „Scuntes” formában említi a községet, ami az akkor már meglév?, Mindenszentek titulusú templomára utal. Az 1332. évi dézsmajegyzék tanúsága szerint akkori papját Nicolausnak hívják, s egy tíz évvel kés?bb kelt birtoklevél már „Zenthusnak” nevezi a helyet. (Mai hivatalos neve Svätuse.)
A tatárjárás el?tt elkészülhetett a ma látható egyhajós, nyugati tornyos épület a vulkáni eredet? bazalttufahegy oldalában – téglából. Csak a nyugati kapuzat oszlopait és az ikerablakok kereteit faragták helyi k?b?l, amint a határon inneni Karcsa XIII. századi templomának k?anyaga is a szentesi Pilis-hegyb?l származik. A kör alakú homlokzati nyílás még szintén román kori, de a saroktámpillérek és a szentély ablakai már az els? gótikus átalakítás idejét mutatják. 1423-ban 37 lakott és 12 üres portát számoltak össze a faluban, tehát inkább a virágzó sz?l?kultúrából származhatott a környék földesurainak – a Csapiaknak, Kerecsenyieknek, Csicserieknek, Eszenyieknek és másoknak – a jövedelme, mintsem az adókból. A templom XV. századi átépítésének utolsó periódusát a déli bejárat jelzi: a nemes arányú, gótikus szamárhátívben végz?d? portálé alighanem egy, a kassai dóm Mátyás-kori építkezésénél tanult és dolgozott k?faragó munkája.
A háromfelé szakadt ország bizonytalansága itt is érezteti hatását, így 1541–1548-ban már csak 5–18 lakott portája van Szentesnek – írja az elszakított Bodrogköz múltjának, birtokviszonyainak kutatója, Bogoly János. Az ? könyvében olvashatjuk azt is, hogy a XVII. században a Balassa, Sennyey, Vécsey és D?ry családok osztoznak Szentesen, s a falu lakóinak többsége ez id?ben már áttért a kálvinista hitre. A reformátusok kezére került régi templomot a következ? évszázadban felújítják, belsejét átalakítják. Felirata szerint 1794-ben készült el díszesen festett fakarzata.
Az el?z? századfordulón a környék sz?l?it kipusztító filoxéravész miatt sok szegény bodrogközi magyar vándorolt ki Amerikába. Helyükbe szlovák telepesek érkeztek. A trianoni határ végképp elnyomorította az útjaitól, vasútjától, piacközpontjaitól megfosztott vidéket. A második világháború letarolta az ország e szegletét, majd a szocializmus csehszlovák változata tetézte be a környezet- és tájpusztítást a déli felét?l elszakított Bodrogközben. Az „eredmény”: a mai Európa egyik legszomorúbb, legreménytelenebb – csupán a megújuló természet szépségeivel vigasztaló – vidéke.
Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló